

reboot – omstart för den digitala förvaltningen. SOU 2017:114

Sammanfattning

Vinnova välkomnar utredningen och att utvecklingen av den digitala förvaltningen i Sverige går framåt. Vinnova bedömer att en tydlig ansvarsfördelning och samverkan mellan den nya myndigheten och Vinnova i frågan om digital och datadriven innovation är av stor vikt.

Utöver samverkan med myndigheten lyfter Vinnova i sitt remissvar flera möjliga innovationsfrämjande åtgärder som kan hjälpa Sverige att nå flera av de nationella målen för den digitala förvaltningen. I remissvaret berörs synpunkter om:

- ännu tydligare fokus på öppnare processer och behovsdriven utveckling,
- styrmedel som tillåter experimenterande som inkluderar en risk att misslyckas,
- behovet att överväga att införa en 'rätt att utmana' regelverk som ibland står i vägen för innovationer.

Vinnova bjuder till dialog hur Vinnovas insatser kan nyttjas för att skapa innovationer som främjar den digitala förvaltningen.

Andra aspekter som bör beaktas

Vinnova framför vikten av att lära sig av framgångsfaktorer hos andra motsvarande myndigheter internationellt för att den nya myndigheten ska kunna lyckas i sin koordinerande roll. Detta gäller exempelvis kompetensförsörjningen och ansvarsfördelningen jämfört mot andra myndigheter och aktörer. Exempelvis har vissa länder som ligger i framkant gjort insatser att främja mobilitet av de bästa talangerna inom näringslivet till myndigheter som är centrala för att utveckla den digitala förvaltningen. Dessa lärdomar kunde avspeglas tydligare i nationella insatser för att omstarta den digitala förvaltningen.

Vinnova bedömer att flera av den nya myndighetens kommande uppgifter med fördel och i större utsträckning än vad som anges i utredningen, kan mötas med innovation och öppnare processer. Detta gäller till exempel elektronisk identitet och kommunikation samt hållbar digital infrastruktur. Vinnova bedömer att flera av dessa processer har mycket att vinna på en analys av de olika behoven för att sedan initiera flera, öppna vägar att ta sig an uppgiften.

En tydlig rollfördelning är något som Vinnova efterlyser och vill bidra till då det gäller en innovativ och datadriven förvaltning. Vinnova vill fortsatt bidra till utvecklingen av den digitala förvaltningen genom att inom ramen för Vinnovas uppdrag bland annat ge bidrag till innovativa samverkansprojekt som utgår ifrån ett användar- och utmaningsdrivet perspektiv. Vinnova efterlyser i sammanhanget ett långsiktigt samarbete med den nya myndigheten. Vinnovas samarbeten med SKL och Upphandlingsmyndigheten kan fungera som en modell.

Vinnova bedömer att ett tidigt igångsatt samarbete mellan Vinnova och den nya myndigheten kan bidra till att minska risken för att utvecklingstakten avtar i väntan på nya initiativ från nya myndigheten.

Vinnovas ställningstaganden

5.2.1 Samverkan om idé och utveckling

Ställningstagande 1: Vinnova önskar komplettera utredningens beskrivning av hur processer som leder till utveckling av digitala tjänster kan inledas. I kontexten för utredningen är det enligt Vinnovas bedömning av vikt att innovationsprocessen bör börja med identifieringen av ett problem som behövs lösas för en eller flera behovsägare. Att utvecklingsprocessen startas av en viss aktör är ointressant ifall denna aktör inte har definierat ett problem som är av vikt att lösa för användare. Alla aktörer som har mandat att starta utvecklingsprocesser inom den digitala förvaltningen bör bygga dessa beslut på verkliga behov hos slutanvändarna.

Skälen för ställningstagandet: Vinnova arbetar dagligen med innovationsprocesser och även den senaste litteraturen inom området offentlig innovation stödjer ställningstagandet, se t ex OECD 2017: Fostering Innovation in the Public Sector.

Ställningstagande 2: Utöver utredningens förslag, anser Vinnova att det finns orsak för staten att överväga att införa en 'rätt att utmana' eller en 'rätt att göra misstag' för att kunna främja en innovativ samverkan i den digitala förvaltningen. 'Rätten att utmana' har föreslagits bland annat i European Commission 2013: Powering European Public Sector Innovation.

Skälen för ställningstagandet: Regelverk står ibland i vägen för innovationer, och nya idéer kan därmed inte ens börja utforskas. Staten bör med tydliga spelregler ge möjligheten för offentliga aktörer att i specifika fall frångå existerande regler om de kan visa bättre möjlighet till att genom innovation skapa offentlig nytta. Vinnova har börjat jobba med liknande problematik inom sitt regeringsuppdrag som berör policy labb.

6.4 Effektiv styrning

Ställningstagande 3: Vinnova konstaterar att det i utredningen uttrycks en förhoppning att innovation ska kunna leda till effektiviseringar i förvaltningen. Vinnova bedömer att för att innovation ska kunna uppstå behövs styrmedel som tillåter experimenterande som inkluderar en risk att misslyckas. Vinnova efterlyser statliga styrmedel som tillåter myndigheter att hantera uppdrag där myndigheterna själva är medskapare av innovationer.

Skälen för ställningstagandet: Vinnova bedömer att det behövs styrmedel som tillåter myndigheter att genomföra såväl kärnverksamhet, stegvis utveckling som innovation. Till skillnad från de två förstnämnda innebär innovationsarbete ofta att man inte kan på kort sikt förutspå eller påvisa ekonomiska vinster i form av besparingar. Vinnova bedömer att styrmedel som bygger på administrativa styrnings- och kontrollsystem ("command and control") sällan är lämpliga för att underlätta innovationsarbete.

22.8 Närmare om konsekvenserna

Ställningstagande 4: Vinnova ser inte att det är lämpligt att i detta sammanhang använda Vinnovas medel för att skapa 'institutionaliserade forum för frivillig samverkan mellan de olika aktörerna inrättas'. Detta oaktat bjuder Vinnova gärna till dialog hur Vinnovas medel kan nyttjas för att skapa innovationer som främjar den digitala förvaltningen.

Skälen för ställningstagandet: Vinnovas medel är ämnade att skapa innovationer och innovationskapacitet, det ligger i statens och den digitala förvaltningens intresse att inte skala ned ambitionsgraden i innovationsarbetet. Vinnova har upparbetad spetskompetens i att välja och finansiera innovativa samverkansprojekt. Vinnova kan här ta ansvar och bistå den nya myndigheten. Vinnova har upparbetade kanaler till flera nyckelaktörer på området och en lång historik av att bidra till att få till stånd samverkan, delvis med hjälp av finansiering. Detta har exempelvis genom åren resulterat i tjänster som Körkortsportalen, Verksamt, Serverat (för restaurangföretagare), samt Enklare faderskapsbekräftelse.

I detta ärende har tf generaldirektör Leif Callenholm beslutat. Handläggare Adrian Solitander har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Ylva Strander och avdelningschef Peter Lindelöf deltagit.

Leif Callenholm